

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
3824-02

meddelad i Stockholm den 5 november 2004

KLAGANDE

M

Ombud

Agneta Bergmark, Råd- och stödteamet, Skellefteå lasarett,
931 86 Skellefteå

MOTPART

Riksförsäkringsverket, 103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrättens i Sundsvall dom den 12 april 2002 i mål nr 273-2002
(bilaga)

SAKEN

Assistansersättning

YRKANDE M.M.

M yrkar att Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och tillerkänner honom assistansersättning. Han anför bl.a. följande.
Personlig assistans för den som bor i gruppbostad beviljas normalt inte

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 5
Stockholm

Expeditionstid
09.00 - 12.00
13.00 - 15.00

Telefon
08-617 62 00
Telefax
08-617 62 58

för tid då personen vistas i gruppboendestaden. I "onormala" fall, då kommunen ändå bedömer att en person har behov av personlig assistans i gruppboendestaden, har kommunen skyldighet att såväl finansiera som tillhandahålla assistansen. Detsamma gäller vid tillfälliga utökningar av personlig assistans, t.ex. vid semesterresor. Även vid aktiviteter utanför gruppboendestaden kan det finnas behov av personlig assistans. Sådana situationer bör då bedömas på samma sätt för personer som har respektive inte har ett eget boende eftersom boendesättet inte har någon betydelse för hjälp- och tillsynsbehovet utanför boendestaden. Om han inte kan delta i daglig verksamhet utan hjälp av en personlig assistent, bör det förhållandet att han bor i en gruppboendestad inte diskvalificera honom från assistansersättning.

Riksförsäkringsverket bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. I 4 § lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) föreskrivs att assistansersättning inte kan utges i vissa fall, bl.a. för tid då den funktionshindrade bor i en gruppboendestad. Detta innebär att sådan ersättning över huvud taget inte kan utgå till en person som bor i en gruppboendestad. M kan därför inte få assistansersättning då han deltar i daglig verksamhet.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

M tillhör den i 1 § 1 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) angivna personkretsen. Han har med stöd av 7 § LSS beviljats insatserna bostad med särskild service för vuxna i form av gruppboendestad (9 § 9 LSS) och daglig verksamhet (9 § 10 LSS).

Frågan i målet är om M har rätt till assistansersättning enligt LASS för tid då han deltar i daglig verksamhet.

En funktionshindrad som omfattas av 1 § LSS har enligt 3 § första stycket LASS rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning om han har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Vissa undantag följer av 4 § LASS. I paragrafen beskrevs ursprungligen tre undantagsfall, vilka genom lagstiftning år 1996 kompletterades med ett fjärde fall och med ett nytt andra stycke.

Enligt 4 § första stycket LASS lämnas inte assistansersättning för tid då den funktionshindrade bor i gruppboendestad (punkt 3) eller vistas eller deltar i barnomsorg, skola eller sådan daglig verksamhet som avses i 9 § 10

LSS (punkt 4). Om särskilda skäl föreligger kan dock – enligt andra stycket – assistansersättning lämnas även bl.a. för tid då den funktionshindrade deltar i verksamhet enligt första stycket 4.

I förarbetena till den ursprungliga regleringen i LSS och LASS uttalas bl.a. följande om boendeformen gruppboende (prop. 1992/93:159 s. 180). I en gruppboende skall det finnas erforderlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak skall täcka de boendes hela stödbehov. Syftet med denna boendeform är att vuxna funktionshindrade som inte klarar ett eget boende eller boende i serviceboende (en boendeform enligt 9 § 9 LSS) ändå skall ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem. Gruppboendet ersätter bl.a. vårdhemsboende. Den är tänkt att vara ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig.

I prop. 1992/93:159 görs också vissa uttalanden i fråga om möjligheterna att bevilja den särskilda insatsen personlig assistans (9 § 2 LSS) till gruppboende. Det sägs bl.a. att personlig assistans normalt inte bör lämnas i en gruppboende med hänsyn till att där finns en fast personal som bas. Behov av personlig assistans kan dock föreligga vid fritidsaktiviteter och andra aktiviteter utanför bostaden (s. 175). För de olika situationer där assistansersättning inte kan utges men där behov ändå föreligger av personlig assistans har, sägs det vidare, kommunen ansvar för såväl att faktiskt tillhandahålla assistansen som att finansiera denna. Det kan t.ex. gälla personlig assistans för personer som bor på institution eller i gruppboende, om den enskilde önskar sådan och behov av assistans bedöms föreligga (s. 177).

I förarbetena till 1993 års lagstiftning förutsattes att assistansersättning inte skulle utges för tid då en funktionshindrad bodde i gruppboende (jfr prop. 1992/93:159 s. 196). I själva verket gav den ursprungliga lydelsen av 4 § LASS vid handen att någon assistansersättning inte kunde komma i fråga så länge boendet i gruppboende bestod.

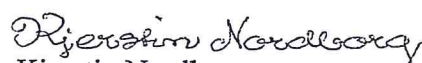
Vid en prövning av innebörden av 4 § LASS i dess nuvarande lydelse ligger det närmast till hands att utgå från att de fyra punkterna i första stycket beskriver fyra skilda fall. Slutsatsen blir då att med daglig verksamhet i punkt 4 inte avses daglig verksamhet som en boende i en gruppboende deltar i. För detta talar också det i förarbetena uttalade syftet med den nya regleringen, nämligen att åstadkomma en ordning där gränsdragningen mellan personlig assistans, finansierad genom statlig

assistansersättning, och näraliggande primärkommunala och landstingskommunala verksamheter tydliggörs och beaktas (prop. 1995/96:146 s. 14 f.). Mot den angivna bakgrunden kan innebörden av den ändrade regleringen i 4 § LASS inte anses vara att boende i grupp- bostad ges en möjlighet till assistansersättning vid deltagande i daglig verksamhet, en möjlighet som de tidigare inte haft.

Av det anförda följer att M överklagande skall avslås.

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

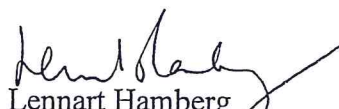
Regeringsrätten avslår överklagandet.

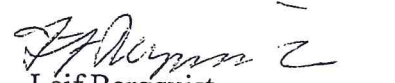

Kjerstin Nordborg

Gustaf Sandström

Nils Dexe

Carina Stävberg

Lennart Hamberg

Leif Bergquist
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avdelning I
Föredraget 2004-09-15

KAMMARRÄTTEN
I SUNDSVALL

DOM
2002 -04- 12

Sid 1 (4)

Avdelning 4
Mål nr 273-2002

Meddelad i
Sundsvall

KLAGANDE

Riksförsäkringsverket, Juridiska avdelningen
103 51 Stockholm

MOTPART

M

Ombud: Agneta Bergmark, Handikappförvaltningen, Skellefteå lasarett,
931 86 Skellefteå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Länsrättens i Västerbottens län dom den 18 december 2001 i mål nr 1434-01
(bilaga A)

SAKEN

Assistansersättning

Riksförsäkringsverket yrkar att kammarrätten upphäver länsrättens dom och åberopar som grund härför att assistansersättning lagligen inte kan utges då den funktionshindrade bor i gruppbostad.

M bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. att hans funktionshinder, Sjögren-Larssons syndrom med åtföljande symtom, inte förändrats varför han efter flyttningen till gruppbostad har lika stora behov av personlig assistent i daglig verksamhet som före flyttningen.

DOMSKÄL

I 4 § första stycket punkterna 3 och 4 lagen (1993:389) om assistansersättning – LASS – stadgas att assistansersättning inte lämnas för tid då

Postadress
Box 714
851 21 Sundsvall

Besöksadress
Trädgårdsgatan 4

Telefon
060-18 66 00 vx

Telefax
060-18 66 52

den funktionshindrade bor i en gruppbostad (punkten 3), eller vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS – (punkten 4). I andra stycket samma lagrum stadgas att om särskilda skäl föreligger, assistansersättning kan lämnas även för tid då den funktionshindrade vårdas för kortare tid på sjukhus eller deltar i verksamhet enligt första stycket 4.

I författningskommentaren i propositionen 1995/96:146 till införandet av punkt 4 i första stycket av 4 § LASS och andra stycket samma paragraf sägs följande. I första stycket införs en ny punkt 4 med innebörd att personlig assistans inte lämnas för tid som den funktionshindrade vistas eller deltar i förskola, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS. I andra stycket ges en möjlighet att, trots bestämmelsen i första stycket 4, kunna erhålla personlig assistans i sådana verksamheter om det föreligger särskilda skäl. Om det föreligger särskilda skäl kan assistansersättning också lämnas vid kortare sjukhusvistelser.

Riksförsäkringsverket anför i överklagandet bl.a. följande. M bodde i föräldrahemmet och var beviljad assistansersättning dels under vistelse på dagcenter, dels i föräldrahemmet. Den 1 februari 2001 flyttade han till gruppbostad och försäkringskassan drog in assistansersättningen fr.o.m. juli samma år. Kassan framhöll i beslutet bl.a. att i samband med vistelser utanför gruppbostraden, t.ex. i samband med arbete, daglig verksamhet, fritidsaktiviteter kan personen behöva personlig assistans eller andra stödinsatser och att det då är kommunen som har ansvaret för att tillgodose och finansiera detta. - Enligt 4 § punkten 3 LASS utgår inte assistansersättning för tid så den funktionshindrade bor i en gruppbostad. – I specialmotiveringen till 4 § LASS i regeringens proposition 1992/93:159 har angetts följande. Om den försäkrade bor på en institution eller i en gruppbostad utges inte assistansersättning för assistansbehov under den tiden. I en

gruppboestad liksom på en institution, skall finnas erforderlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak skall täcka den boendes hela stödbehov. – I propositionen har framhållits också följande. I en gruppboestad finns en fast personal som bas. Med hänsyn härtill bör personlig assistans normalt inte lämnas i en gruppboestad. De boende skall ha inflytande och medbestämmande över vilken personal som skall hjälpa dem i bostaden. Behov av personlig assistans kan dock föreligga vid fritidsaktiviteter och andra aktiviteter utanför bostaden (s. 175). För de olika situationer som assistansersättning inte kan utges men där behov ändå föreligger av personlig assistans har kommunen ansvar för såväl att faktiskt tillhandahålla assistansen som att finansiera denna. ----- Det kan också gälla personlig assistans för personer som bor på institution eller i gruppboestad, om den enskilde önskar sådan och behov av assistans bedöms föreligga (s.177).

Kammarrättens bedömning

Kammarrätten noterar att de av Riksförsäkringsverket åberopade regeringsuttalandena på sidorna 175 och 177 i proposition 1992/93:159 gjorts i specialmotiveringen till 9 § 2 LSS. I den bestämmelsen sägs att insatser för särskilt stöd och service är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt LASS. Av 2 § andra stycket LSS framgår att det är kommunen som regelmässigt svarar för sådana insatser.

Enligt kammarrättens mening skall bestämmelserna i 4 § LASS tolkas så att assistansersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade bor i gruppboestad. Vad som sägs om särskilda skäl för att lämna assistansersättning vid deltagande i verksamhet som avses i 9 § 10 LSS anser kammarrätten inte kunna tillämpas på dem som bor i gruppboestad. Det är en kommunal angelägenhet att tillse att den som bor i gruppboestad får erforderligt stöd och

service för att kunna delta i sådan verksamhet. Riksförsäkringsverkets överklagande bör således vinna bifalla.

DOMSLUT

Med upphävande av länsrättens dom fastställer kammarrätten försäkringskassans beslut att inte lämna assistansersättning till M fr.o.m. juli 2001.

Hur man överklagar, se bilaga B (formulär 4)

Eric Lowén
referent

Margareta Östberg

Kjell Mattsson

I avgörandet har dessutom deltagit nämndemännen Marika Wallgren och Bernt Lundström.

LÄNSRÄTTEN I
VÄSTERBOTTENS LÄN
Rotel 12
Föredr. L Rönnberg

DOM
2001-12-18
Meddelad i
Umeå

Mål nr 1434-01

KLAGANDE
M

Ombud:
Agneta Bergmark
Handikappförvaltningen, Råd o Stöd
Skellefteå lasarett
931 86 SKELLEFTEÅ

MOTPART
Västerbottens läns allmänna försäkringskassa
901 75 UMEÅ

ÖVERKLAGAT BESLUT
Västerbottens läns allmänna försäkringskassas
beslut den 27 juni 2001, dnr 2400-280/2001

SAKEN
Ersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning, Lass

BAKGRUND OCH YRKANDEN

M har bl.a. en mental retardation, kommunikationssvårigheter och epilepsi. I februari 2001 flyttade han till en gruppbostad. Genom det överklagade beslutat drog försäkringskassan in hans assistansersättning fr.o.m. juli 2001. Som skäl angavs i huvudsak följande. Den som bor i gruppbostad kan inte få statlig assistansersättning, utan personalen förutsätts ge den hjälp och omvårdnad som behövs. I samband med vistelser utanför gruppbostraden kan personen behöva personlig assistans, men det är då kommunens ansvar.

M yrkar att assistansersättning skall beviljas även fr.o.m. juli 2001 och anför i huvudsak att hans behov av assistent i daglig verksamhet kvarstår oförändrat även efter flyttningen till gruppbostraden.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och hänvisar till förarbetena till LSS, prop. 1992/93:159 sidorna 175 och 177.

DOMSKÄL

Den som tillhör den s.k. personkretsen i 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har, utom i fall som anges i 4 § LSS, rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning om han har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan (3 § LSS). Assistansersättning lämnas inte för tid då den funktionshindrade bor i en gruppbostad eller vistas i daglig verksamhet enligt 9 § 10. LSS. Om särskilda skäl föreligger kan assistansersättning lämnas även för tid då den funktionshindrade deltar i daglig verksamhet. (4 § LSS). Assistansersättning skall beviljas för ett visst antal timmar per vecka, månad eller längre tid, dock längst sex månader (6 § LSS).

I förarbetena till LSS anges följande beträffande 4 § (prop. 1992/93:159, s. 196). Om den försäkrade bor i en gruppbostad utges inte assistansersättning för assistansbehov under den tiden. I en gruppbostad skall finnas erforderlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak skall täcka de boendes hela stödbehov. Bestämmelserna om assistansersättning under tid då den enskilde vistas i daglig verksamhet infördes genom lag SFS 1996:535. I förarbetena till denna anges bl.a. följande (prop. 1995/96:146, s. 14 f). En grundtanke i assistansreformen har varit att personlig assistans inte skall ersätta personal som behövs för att driva en kommunal verksamhet, t.ex. daglig verksamhet. Det är emellertid angeläget att det i speciella situationer kan lämnas personlig assistans med statlig assistansersättning även i samband med vistelse i daglig verksamhet. Detta kan gälla exempelvis i situationer där den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin personliga assistent eller där det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands.

Av utredningen framgår att M var beviljad ersättning för personlig assistans dels under vistelse på dagcenter (7,5 tim x 220 dgr=) 1 650 timmar per år, dvs. 825 timmar per sex månader, dels i föräldrahemmet. Såvitt framkommit var hans epilepsi och kommunikationssvårigheter anledningen till att han beviljades assistansersättning under daglig verksamhet.

Länsrättens bedömning

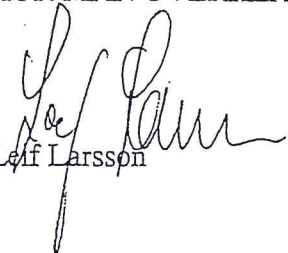
Enligt länsrättens mening skall "tid då den funktionshindrade bor i en gruppbostad" inte läsas så att boende i gruppbostad diskvalificerar den enskilde från assistansersättning under vistelse i daglig verksamhet, en verksamhet som helt saknar samband med boendefrågan och de personalresurser som skall finnas där.

Mot bakgrund av länsrättens bedömning ovan och då det inte i övrigt framkommit skäl för att dra in assistansersättningen för tid i daglig verksamhet finner länsrätten att försäkringskassan inte haft fog för att dra in assistansersättningen avseende tid i daglig verksamhet.

DOMSLUT

Med bifall till överklagandet upphäver länsrätten försäkringskassans beslut att dra in assistansersättning om 825 timmar per sex månader avseende vistelse i daglig verksamhet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3104/1c)

Leif Larsson